

AMICULU FAMILIARU

Apare una-data în septemana — Domine'a. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 5 fl., pe unu semestru 2 fl. 50 cr., pentru Romanîa și Terile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

Renascerea limbii românești în vorbire și scriere.

X. Deteriorari gramaticali formarie.

(Urmare.)

Continuându cu declinațiunile, nu ne putem conțent de a nu reaminti și la acestu locu, că numele fem. asiă-numite acopate Macedo-romani, ¹⁾ ba ici côle și Daco-romani le pronuncia cu termenatiunea *éo*, și asiă scrie și ortografi'a cărților nōstre vechie, pr. *stéo*, *maséo*. Aceste nume adeca se termenă candva în *la*, care silaba finale se preface cu tempu în *o* că și în relativulu *lu*, *o* ild. *lu*, *la*, și care în limb'a nōstra daco-rom. adi, afōra de numenativulu și acusativilu sing., în tōte cele-alalte casuri reinvia. Dēra frații nostri dein Pindu pastrēza form'a scurtata a acestoru nume în întregu numerulu sing. și la dins'a adaugu articlulu, cumu ocure acēst'a uneori și în monumentele nōstre literarie d-rom. antice, ²⁾ p. e. *stéo-a*, genit. dat. *stéo-li*.

Ce urmēdia de aice? După opiniunea nōstra urmēdia ace'a, că ar fi dōra mai conforme etimologiei și istoriei limbii a roști și scrie *stéo*, *stéo-a*, decâtu *stéu'a* cu întrecalarea unui asiă-numitu *u* eufonicu. Estu-modu amu pastrá în limba-ne una suma dein sunorulu *o*, la articularu loru amu scapá de una suma de apostrofi, și amu feri pre multi de dubiulu accentuarei, în acelu casu candu aceste nume fōra articlu le scriemu p. e. *masea* că și articularulu *cartea*, primul nume cu accentulu pre ultim'a, alu doile pre penultim'a. ³⁾

¹⁾ Vedi M. B oia dgi Macedo-wlachische Sprachlehre, Wien 1813; J. M a s i m u Gramateca m-rom., Bucuresci 1851, la declinat.

²⁾ Cipariu Gramateca limb. rom., Bucuresci 1870, pag. 190; Principia, pag. 131.

³⁾ De acea G a b r. Munteanu în Gramat. limb. rom., Brașiovu 1860, pag. 18 propuse se scriemu: *masé*, *porcé*, *particé scl*.

Nu mai pucimu ar' fi de doritu în privinti'a vocativulu sing. și plur. a tōte declinațiunile, că pre câtu se pōte se ne reintornamu la form'a lui antica dein cărțile vechie rom., care totodata coincide de cele mai multe ori cu vocativulu meso-rom. Cumu e acest'a în acum memoratulu dialectu? La numele atātu masc. câtu și fem. de decl. I. și III. vocativulu nu e alta ce, decâtu însusi numele absolutu, nearticlatu, întogmai cumu lu-fōrma în cea mai mare parte și Romani septemtrionali; éra la numele de decl. II. elu se face au prein premutarea vocalei finali *u* în *e*, precumu mai la tōto numele insufetite séu personificate și la ajectivele calitative, au ni-se presenta érași în form'a nearticlata a numelui. Esemple: m-rom. *oh Ddieu*, *oh omu*, *oh Turcu*; tute le ai *cōrbe*; bine venisi, *dōmne vindecatórie*, l. *domine medice*; éra în vechiele monumente literarie d-romane: *sóc ie* (l. *socie*), nu facu tie nedereptate; *luat'am a minte*, *oh Ddieu*; *veniti fii*, *ascultati mene scl*. ¹⁾

Marturimu, că în privinti'a multoru nume apertie-nutōrie declinațiunei II. anevoa credemu se ne mai potemu desbará de *le* alu vocativulu sing.; potemu inse pré bine și lesne *lapedá loru* alu vocativulu plur. la acēst'a că și la cele-alalte declinațiuni. Ést'a ar trebui cu atātu mai vertosu se facemu, cu câtu mai nelogicu e acelu articlu *le* și *loru* adausu la vocativu. Pentru că

¹⁾ Vedi mai multe la Cipariu Principia, pag. 125.

ce este de origine și după sensul și uzul său articlul? Nemică alta, decât pronumele aretatoriu de persoană 3., l. ille. Era vocativul către cine se îndreptă și adresă? Totdeună către persoană 2. Deci articlul acatiat la numele în vocativ e un nonsens; căce vocativul nu preîn același pronume de pers. 3. se determină, ci preîn însăși natură sa internă, că pers. 2. agrăia, că alocuțiune îndereptată nemediocrită către una persoană ori una ființă personificată.

Mai stămu puțin la decl. II., avându a mai face cu respectu la dînșă câteva reflecțiuni. Anume, precum se știe, de această decl. în *u* se țin mai toate numele noastre, cari în sing. se infăcșăie cu termenatiune masc. era în plurale cu fem., și deci sunt de gen neutru, v-s-d. nu sunt de totu nece de genul masc., nece de cel fem. Bine știm, că mulți gramateci români au negat și nega esistența genului neutru în limba-ne, întotdeauna cumu fac și gramatecii italieni încât pentru limbă lor; ci fără rațiune. Pentru că în ambele sorori au rămas necontestabile urme de termenatiuni neutrale, p. e. la noi os-ossa l. os-ossa, vas-vasa l. vas-vasa, negociu-negotia l. negotium-negotia; it. corno-corna l. cornu-cornua etc. Descălătuți numeroșe sunt aceste remăști de genul neutru în romană, în carea numele neutre termenate în *ru*, *su*, *ou*, și în siuratoriile *diu*, *siu tiu* și *șiu* în uzul comun mai pretotunde se pronunță în multariu și adă cu *a* oscuru. Ni se pare deci, că i facă silă limbii și i stergă ună deîn trăsăturile străvechii ei, cându literarii noștri, moderni, alesu transcarpatini, se adopera a substituț pre acelu *a* plurale cu *e*, scriendu de la caru, fieru, poporu, brațu, negociu în pl. care, fiere, popóre, (pōpolu s. pōpolu, pl. pōpoli s. populi e imitatiune italiană), brație, negótie și alte asemenea.

Totu la decl. II. cu respectu la neutrele termenate în entu-mentu uzul de mai încōce introduse două schimbări neregulate. Ună, că multariul unoră deîntră acestea lu formă cu *ri* ild. *e*, pr. momenturi ild. momente scl. Altă, că pre unele cu formă lor plur. le usită în sing., și anume că feminine, pr. imbracamente imbracamentea, rogamente rogamentea scl., ild. imbracamentu, rogamentu, incalcamentu. Ambe neregulatețile se potu însioru revocă la regula, numai voința nu lipsesca în culti și scrietori.

Scălătuț și vetemătoria de spiretul limbii noastre ne vene și dînșă recente a mai multoru, că se nu dăcemu a mai totu scrietorii dîn Româna, de a folos și în singulariu și de a articlă cu articlul de singulariu numele geografice de invederată forma plurale. Estu-modu citim: Bucuresciulu, Bucuresciului, Iasiulu, Focsianiulu, ild. Bucuresci, Bucurescii, Bucuresciloru scl. Orechiă română semte, că foarte numeroșele numiri topografice rom. în *esci* și *ani* au forma plurale, și deci i vine curioșă, nesuferită una asemenea copulațiune a articlului în numărul singularu cu numele în multariu.

La ajective e de combatutu dînșă modernă a celoru deîn Româna, de a formă multariulu fem. alu unoră ajective de două termenatiuni cu *i* ild. *e*, căși cându ajectivele cestionate aru fi de una termenatiune, pr. scirile *noui*, ild. *noue*, și alte câteva de acestea. Că între parentesi amu face relative la comparațiunea ajectiveloru propunerea, se distingemu și în scrisu între *pre* l. valde și între *escesivulu* *prea* l. nimis, nimium, ambe de la l. *prae* și per p. e. *pré* bunu l. valde bonus, *prea* bunu l. nimis bonus.

Trecundu la numeralie, aice nouă și neiertată e innouitură, ce încă numai începe a-si aretă capulu deîncolo de Carpați, după carea la numerii cardinali compusi de la 10—19 cuventulu diece, cându e în legatură cu nume, firește cu nume în multariu i se dă termenatiune plurale. Asiă p. e. cincispradieci cōle de tipariu, dieci bani scl. ¹⁾ Numeraliele deîn vorba sunt neflexibile; apoi cuventulu diece fiendu în aternare mai nemediocrită de prepusetiunea *spra* s. *spre*, l. *supra* s. *super*, n'are de a face nemică cu numărul numelui, lan-ga carele stă.

Mai departe barbarismu cu cōrne — ierteni-se espresione! — deși încă nu tare lătitu e, a pune la numeraliele ordinale fem., parte numai deînăpoi parte și deînăpoi și deînăinte, totu numai articlul masc., în locu de cel fem. Esemple: a trei-lea s. alu treilea casa, alu diecelea s. a diecelea copilă, ild. a trei-a casa, a diecelea copilă. Cu preferința desu aude omulu atari locuțiuni barbare la numărarea zileloru luni și septemanei, pr. în alu șeptelea octobru plecai de a casa, în a doispradicelea me înscriși la universitate, ild. în a șeptea, în a doispradicelea, căce se subintielege cuventulu fem. di. Se oșerbamu prin trecutu, că celi vechi aveă dînșă demna de imitat, de a omite pre *a* otiosu deîn finele cardinalieloru acelu și acestu, de câte ori urmă după acestea vre unu sustantiv, dicundu și scriendu: alu treile omu, acelu copilă, acești baiati, era nu: alu treilea omu, acelu copilă, acești-a baiati.

Încă două mize oșerbatiuni la cantitativele nedefinite. Ună privesce mai multu scrierea lui celu-alaltu cea-lalta, pre care unii lu-scriu cu *l* între două treme, căși cumu s'ar compune deîn cela-laltu, ce'alalta; pre cându derivatiunea lui alaltu afōra de totă indoielă e deîn alu-altu l. alius-alter, inse cu alius scurtatu în alus gr. *allos*; alaltu se folosese și adă, se folosă încă mai multu în vechime cu adecuatulu întielesu a lui celu-alaltu. A două oșerbatiune se referă la totoruru s. tuturoru, genitivu și dativul pl. de la totu, care în părțile României o scriu, pōte o și rostescu unii tutu-loru, căși cumu ar fi derivatu deîn totu-loru, ce'a ce e parere greșită, precumu aieptaramu și în cele precedente.

(Va urmă.)

Dr. Gregoriu Silași.

¹⁾ B. P. Hasdeu uneori, apoi pre timbrele postali deîn Româna.

NUMAI EU MAI STAU LA MESA.

Numai eu mai stau la mēsa
Somnulu nu me-a amagitu,
Că-ci unu tainicu doru apasa
Alu meu cugetu obositu;

Toti s'au datu in alui brația
Fericirea lui sēmtescu,
Că-ce toti de o sperantia
Ilusoria se-amagiescu . . .

Lamp'a trista cá si mine
Licuresce, eu gândescu,
Vrēi se scfi draga la cine? . . .
Nu scfi câtu eu te iubescu!?

De-asii fi pasere maiēstra,
Séu unu gându, unu tainicu doru,
Asiu sburá si din ferēstra
Ti-asiu siopti alu meu amoru!

Ti-asiu cântá dilele mele,
Dorulu meu inflacaratu,
Asié cum suntu, draga! ele,
Cum in lume le-am gustatu!

V. B. Muntenescu.

ZINC'A

— Novela originala. —

(Fine.)

Bucuresci, 24 Decemvre.
(Diece ani in urma.)

Diece ani de cându cunoscu pe Zinc'a! Diece ani si pare că este de ieri! Totu ea. S'a schimbatu pușinu. Totu copila, totu glumētia. Póte că vorb'a-i musica mai pușinu, că intiēpa mai arare-ori. Surisulu f-i este mai dulce, privirea-i mai blānda. Inse ori câtu de impinsa ar' fi spre indulgentia, acēst'a nu-o impedecca a judecá ómenii si lucrurile cu ace'asi rectitudine de spiritu surprindietóre.

Zinc'a continua a placé, a placé multu. Nu este inse iubita in deplinulu intielesu alu cuventului. Va avé, are póte 30 de ani, si totu nemaritata este. Ce rusine! Toti se plāngu de usiurinti'a, de nesciinti'a, de superficialitatea femeiloru nōstre; toti póte au dreptate; dar' cum se intempla cá Zinc'a care atātu de pușinu le sémena, se fia inca nemaritata? S'aru pareca, dicu, că barbatiloru nu le placu decātu femeile usiure, ignorante, si cá, déca se plāngu de starea in care se afla ele, o facu numai spre a se scusá in propiili loru ochi de pușin'a loru constantia catra acele cochete, pre cari le parasescu de cu diu'a pâna sér'a si adesea de cu sér'a pâna in diua! Si-poi acelea cochete, lucsuóse, ignorante, au multu bunu! Avēndu vecinicu a le muștrá de cev'a, ne sēmțimu mai liberi, mai pușinu legati catra densele. Cu câtu suntu mai vinovate, cu atātu ne credemu in dreptu a fi si noi mai vinovati! N'avemu a

rosi cându intramu acasa in reversatul dioriloru si déca cum'va cocón'a 'si permite a ne muștrá de-a fi perdutu 4,000 séu 5,000 fr. in carti; respunsulu e gat'a: deh! o rochia mai pușinu n'o fi perirea!

O! déca Zinc'a este inca nemaritata, déca nu este iubita, caus'a este că nu suntemu demni de-a o iubi, că este pré superióra pentru noi. Da, pré superióra. Une-ori, lānga dēns'a te sēmți intimidatu; te vedi observatu; scfi că vorbele t'ale suntu cantarite, si fāra voia-ti te gândesci la usiurinti'a loru.

Vai! Nu avemu obiceiulu a ne gândi cându vorbimu, nu scimu ce este a ne mesurá vorb'a, mai cu séma cu femeile, si, cându din intemplanu amu voi a o face ne este cu nepotintia. Noi, asié de nostimi cu femeile, ce prosti ne gasimu lānga o femeia! O admirāmu, dar' sēmțimu trebuinti'a a fugi, căci nimica nu este mai penibile decātu a-ti sēmți inferioritatea lānga o persóna a carei stima o doresci mai pre susu de tóte. Ce alt'a obicinuimu a dice unei femei decātu că e frumoșa, că cânta, că jóca bine, că se imbraca bine, că rosiulu séu albastrulu t-i siede bine! Ce ochi frumosi!

— *Vous etes vraiment trop amable?* Acēst'a in salóne. La mahala se respunde: multiamimu d-t'ale, séu *merçi*. Ce placutu lucru! Sér'a 'ti dici: ah! ce bine amu petrecutu adi, si persón'a carei'a a-i facutu curte, căci a dice unei femei că-i siede bine rosiu este a-i face curte, repeta intr'un'a:

— Ce amabilu este domnulu X. si-si dice tainicu: — Domnulu X. este neunu dupa mine, séu sioptescu unei amice — cine nu are una amica? — scfi, X. este amoresatu lulea dupa mine; sermanulu, cum me iubescu!

Ah! La Zinc'a nimenea nu-i face curte. Ori-cātu de vesela si de nebuna este, te sēmți lānga ea cá scolarulu lānga profesorulu. Da, o repetu, este pré superióra pentru noi; căci, déca este adeveru că nici odata n'o parasimu fāra a ne dice, ce placuta fintia! adeveru e asemenea că une-ori evitāmu a o apropiá! Celu-ce va cugetá a cere mân'a ei va fi séu unu mare prostu séu unu barbatu cu totululu superioru. . . .

Pre celu de antāiu 'lu va refusá; pe celu de-alu deilea . . . nu-lu vedu . . . Erá se dicu . . . din fericire. — Ce egoistu e omulu!

5 Ianuaru.

De dóue dile, de cându nu mai potu vedé pe Zinc'a, n'o mai parasescu cu gândulu. . . O iubescu si acum scfu cá-o iubescu. O! cu câta nerabdare i-acceptu re'nsanetosiareca. . . . Me voi aruncá la piciórele ei, f-i voi cere iertare de nesocotinti'a mea, de lasitatea mea. O iubescu de diece ani si de-abié am vediutu-o câte-va luni in diece ani! Asié de tare me temeamu a o iubi, in câtu me siliamu, si une-ori reesiamu, a crede că iubirea ce sēmțiamu pentru Zinc'a nu erá decātu o simpla amicitia! Am venitu, am plecatu, am caletoritu, am traitu ani intregi departe de dēns'a; — acum inse nu mai voiescu a me misicá; o iubescu,

sciu că o iubesc; acésta bóla m'a desceptatu, cetescu in anim'a mea; me sêmtu acum legatu, tntuitu de Zinco'a, si, cu câtu me sêmtiu mai strênsu lantiuitu de dêns'a, cu atâtu resêmtiu o mai adînca, o vîua fericire. — Zinco, Zinco, spune-mi: tu iubesci-me? Te iubescu atâtu, încâtu mi se pare cu nepotintia că se nu me iubesci. Nu e asié că 'ti e mila de mine? Că me ierti de-a fi asceptatu atât'a spre a me decide a fi fericitu? Ni s'a disu atât'a: — temetî-ve de prim'a impresiune — încâtu amu ajunsu a ne inspaimentá de bataile animei nóstre, a ne ingrozí cându nu le potemu stêmperá, regulá dupa placulu séu capritiulu nostru!

Amu voiútu a cârmuí anim'a nóstra, in locu de-a fi cârmúiti de dêns'a! . . . Ce nebunfa!

Inoercámu . . . ne impotrivimu otaririloru s'ale. Lupt'a incede, ne incaierámu. . . Suntemu invinsi; dar' câte suferintie, câte lacrimi versate in acésta monstruósa lupta! Chiemámu ratiunea in ajutoriu. Punemu anim'a sub tutel'a ratiunei! Ratiunea, neintielegîndu limb'a animei, o combate cu inversiunare, vede in ea o inamica de mórte, o uresce cu atâtu mai multu cu câtu o sênte mai puternica! Ratiunea nóstra este o confectiune moderna, un'a din specialitatile cele mai reesite a acelor vaste usine numite universitati; este neteda, luceste nu are nici o asperitate. Ce bine este data la rândea! Ce bine este netedita de-acea uriasia rândea ce se numesce: civilizatiune!

Cum ar' intielege ea limb'a necioplitei anime?

Artificialulu nu se impaca cu naturalulu!

Ratiunea moderna nu intielege anim'a si cându o intielege este gelósa de dêns'a! Ori câtu ar' fi ratiunea de mare, nu va poté fi nici odata atâtu de mare cá anim'a!

Da, me-am temutu de-a iubi, — me-am rusnatu de slabitiunea mea. Slabitiune! Omulu cându iubescu este atotu-poternicu si se numesce slabu! Me-am inspaimentatu, am fugitu in deosebite rënduri de dêns'a, am cautatu a o uitá, mi-am mintitu mie, n'am cutesatu a-mi marturisi cá-o iubiamu! Dar', atunci chiaru cându mi-asiu fi marturisu-o, atunci cându asiu fi sciutu ca-o iubiamu, totusiu m'asiu fi cercatu a-mi nabusi iubirea, căci ati facutu din casatoria unu ce inspaimentatoriu, unu ce nefirescu, unu ce monstruosu, ati codificatu amurulu, ati etichetatu, ati numerotatu drepturile si detoriile, ati timbratu sêmtiemintele, ati inregistratu iubirea. Bieti ómeni, ce mici sunteti déca codulu ve este icón'a animei! Cătu de josu sunteti spre a crede cá totu ce e legalu este permis, cá totu ce nu este legalu e opritu!

Am iubitú si me-am inspaimentatu de iubirea mea! — Zinco, Zinco! nu erám demnú de tine. — Iubirea nu este atâtu de intielépta!

7 Ianuaru.

Merge mai reu. Caldur'a cresce. Junghiulu devine seriosu. Nu-am potutu a o vedé. Nu me-au lasatu!

8 Ianuaru.

Dómne, ce schimbata este! Ce palida! De-abié se-aude vócea ei dulce. A cerutu se me véda. . . Erá aprópe cinci. . . Odai'a erá luminata de-o singura luminare, pusa pe-o mescióra lînga dêns'a. Ce lugubra 'mi parú acea odaitia!

Me apropiáiu . . . nu se misicá; ochii sei se intórsera spre mine. Me privi lungu, cá si cându ar' fi voiitu se se incredintieze bine cá erám eu, apoi surise usioru si-mi facú semnu se siedu pe scaunulu ce erá lînga patulu seu. — Siediui . . . Me incercái a suride, voií a vorbí, í-mi fú imposibilu, emotiunea me innecá, nu gasí o vorba! Tacerea se prolungi. . . se audiau bataile ceasornicului. . . Numerám minutele. . . Fiecare erá unu nou cuttu ce sêmtiamu infigandu-se in anim'a mea. Eu, care perdusemi atâti'a ani in cea mai cumplita nepasare, câtu suferiamu acum de fia-care minutu, de fia-care secunda ce sburá! Iubiámu! Ce iute trece tempulu cându iubesci, si mai cu séma cându scíi cá 'ti este mesuratu!

Un'a lacrima isvori din ochii ei si curse de-alungulu obrasului seu, dejá lungitu, scobitu. . . Zinco'a nu o sêmtí; o ideia o preocupá. . . De-odata se intórse catra mine, 'mi intinse mân'a. Strinseiu cu-o nespusa iubire acea mâna, atâtu de palida, care ardea cá foculu, si staturamu câtu-va mâna in mâna. Ne vorbiramu astufeliu, si ce bine ne intielegeamu! — La unu momentu datu, Zinco'a facú o misicare; crediui cá voiesce a retrage mân'a, o strinseiu din nou, si, mai 'nainte de-a o lasá se si-o retraga, depusei pe dêns'a una sarutare. . . Zinco'a tresari. Ea, care de-abié se misicá, se redicá de-odata cu o fortia de care asiu fi crediutu-o incapabile, siediu in patu, deschise braçiele, me atrase lînga dêns'a, í-mi luá capulu in mânele s'ale, me privi ochi in ochi . . . statú câtu-va, esitá . . . si-apoi in pripa, cu iutiél'a fulgerului, depuse pe fruntea mea cea mai fierbinte sarutare ce s'a datu vre-odata. Una viétia intréga trecú in acelu sarutatu, care me arde. . . care me va arde totu-de-a-un'a. Cu ori câta dulcétia, iubire, iertare, a fostu datu, í-mi pare o vecinica mustrare, í-mi pare cá sum infieratu, í-mi pare cá toti cetescu pe fruntea mea lung'a spovedania ce a sapatu pe ea acelu sfântu sarutatu!

Sarutatulu datu, — cadiú obosita, sdrobita, se pitulá pre periniti'a s'a; de-abié 'si tragea suflarea. . . . I-i reluáiu o mâna, o acoperí de lacrimi si de sarutari. Zinco'a parú a nu mai sêmtí. . .

Ceasorniculu suná 6 óre; Zinco'a parú a se desceptá din amortiél'a in care cadiuse, í-mi facú semnu se me apropiu si í-mi dise cu o vócea deja stinsa: — Esista, esista . . . numai nu-o vedemu; trecemu pe lînga ea, o calcamu cu piciórele si nu ne plecámu spre a-o luá! . . . Si-apoi adaugá complectandu-si ideia: — Fericirea . . . Fericirea! . . . Da esista!

— Da, esista, strigáiu din tóte poterile mele; da, esista, cá-ci te iubescu si-acum sciu cá te iubescu!

— . . . Sciám si de ace'a am potutu acceptá, —
ingâná Zinc'a cu o dificultate crescúnda. . . . Tacú,
si-apoi pronunçiá incetu, vorbindu-si sfesi: — Ce feri-
cita sum! . . . 'Lu iubiám atátu de multu! . . .

Doctorulu intra; trebue se plecu!

Ah! Zinc'a me iubiá! Dómne, câtu me sêmtu de
vinovatu! — Zinco, Zinco, iérta-me; fia-ti mila de mine!
Câtu a trebuitu se suferi vediéndu-me asiá micu, ve-
diéndu-me parasindu-te de téma a te iubi prea multu,
necutesându a te iubi pentru-cá te stimám, te pretiu-
iam prea multu. Câtu a trebuitu se suferi, biéta amica,
câtu a trebuitu se suferi pentru a nu te plânge nici
odata!

9 Ianuaríu.

Zinc'a nu mai este!

D.-Mihnea.

PETULANTULU

Comedia in 5 acte
de

Augustu Kotzebue.

(Continuare.)

SCEN'A V.

Langsalm, Majorulu, mai tardu Babetta.

Langsalm:

(aretandu majorului o odaia) Aici frate, aici e odai'a
t'a cea de dormitu. Acum pentru diu'a de adi am vor-
bitu destulu; acést'a au fostu o di amara pentru mine.
Audi Babetta (o striga, si Babetta ese din odai'a ei)
pana mane la 3 óre dupa amédi se nu me trediésca
nime. Si acum'a nópte buna frate.

Majorulu:

Nópte buna somnore!

Langsalm:

Ah, de ai avé dreptu frate, si de asiu poté odata
dormi bine si dupa placu. (se duce in odai'a s'a.)

SCEN'A VI.

Babetta, Majorulu, Fridericu (ascunsu.)

Babetta:

Iubite tata! Fericirea de a te vedé si a te stringe
in braçia e nespusa, mi se pare cá visediu.

Majorulu:

Decandu nu te-am vediutu te-ai facutu mare si
frumósa.

Babetta:

M'am facutu buna, cu ace'a me potu laudá.

Majorulu:

Buna, da intru adevéru, cá-ci binefacerile t'ale de
multe-ori m'a scapatu de lipsa si necasuri.

Babetta:

Ce vorbesci tata?

Majorulu:

Spune-mi de unde ai avutu tu bani?

Babetta:

Ce feliu de bani?

Majorulu:

Nu te preface, acum de trei ani 'mi totu trimiti
bani, câte odata sume insemnate.

Babetta:

Eu?

Majorulu:

Fratele meu nu dispune nici de unu cruceriu, —
ér' cumnat'a mea de locu nu e darnica.

Babetta:

Nu te precepu.

Majorulu:

Ce dracu, mi se pare cá tu negi din delicatetia.

Babetta:

Nu, intru adevéru nu.

Majorulu:

Bine, bine, mane vomu vorbi mai multu. Acum me
ducu se me culcu. 'Mi pare fórte reu cá in sér'a acést'a
nu ne-am mai intelnit cu nebunulu acel'a, crede-me cá
l'asiu fi invetiatu a-si face rîsu si a glumí cu unchiulu
seu.

Babetta:

Iubite tata! luandu afora umorulu seu celu bunu,
e omulu celu mai de omenia din lume.

Majorulu:

Me indoiescu. — Comedi'a care a facutu-o cu mi-
ne . . .

Babetta:

O gluma copilarésca de care comite densulu in
tóta diu'a, cari inse le reparéza érași in tóta diu'a
prin cele mai nobile fapte.

Majorulu:

Dee Domnedieu.

Babetta:

Densulu e beneficatoriulu comunei intregi; puçi-
nelele óre senine care le-am petrecutu aici singuru lui
amu de ale multiumí. — Apoi spunendu-ti in secretu,
credu cá me si iubescu, si eu inca sum plecata. . . .

Majorulu:

Asia?

Babetta:

Dupa cum mi se pare elu doresce a me avé de
soçia, si eu m'asiu semti fericita cu densulu.

Majorulu:

Cu afurisitulu acel'a?

Babetta:

Eu cunoscú anim'a lui cea nobila.

Majorulu:

Me voiú straduí alu cunósce si eu. Acum'a inse
nu am tempu, trebue se me culcu, fiindu fórte obositu
de drumu. Nópte buna iubita copila (o saruta in frunte
si se duce in odai'a menita pentru densulu.)

Babetta:

(stingându luminele din sala.) Nu credu ca o se
potu dormi. Voiú cugetá totu la densulu. Fridericu!
Fridericu! pentru ce nu-mi este iertatu a aretá ca te
iubescu. (se duce incetu in odai'a s'a.)

SCENA VII.

Fridericu (singuru scotiendu capulu de sub mész'a, care e acoperita cu unu covoru.)

Fridericu:

Intru adeveru me iubesc scump'a copila? Asia de nu me voiu face omu de omenia se me duca draculu. Nu voiu mai face neci o nebunia séu celu multu numai la 8 dile odata. (se aude cum bate unu orologiu.) Audi bate 12 óre. Ór'a fantómelor. Bine cà au stinsu Babetta luminele. Radi'a lunei va prefaca scen'a mai infuratóre. Mi se pare cà audu pre cinev'a venindu. (se retrace é' sub mész'a.)

SCENA VIII.

D.-n'a Langsalm, Doris, Fridericu (sub mész'a.)

D.-n'a Langsalm:

(imbracata in mantea alba si cu o căitía alba in capu, fağı'a acoperita érase cu unu velu albu, vine incetu.)

Doris:

(ese din usi'a vis-a-vis invelita cu unu lepedeu albu.)

D.-n'a Langsalm:

(apropiandu-se catra midiloculu salei.) Densulu inca nu e aici.

Doris:

(facíndu totu asemene.) Ce nu face omulu pentru unu barbatu avutu. (se apropia un'a de alt'a se diarescu si striga cumplitu. Doris scapa lepedeulu din mana, D.-n'a Langsalm arunca mantéu'a si căitía, ambe fugu spariate in odaile loru.)

Fridericu:

(ese incetu de sub mész'a, si fiindu inca in genunchi, 'si pune manile in sioldu si ride cu hohotu, in urma se scóla si vine in midiloculu salei) Aha, frumósele mele, asia cugetu cà nu veti mai avé voia de a produce fantómele. Ce? campulu bataliei e acoperitu cu spoli. Lepedeulu verisórei, mantéu'a si căitía matusiei. Inse glum'a e numai pe diumetate facuta. Amendoue au fugitu. Pe cine se rapésca acum cavalerulu Selicour? Lucrulu dracului, mi-am datu cuventulu a-i duce pe Babetta. Ce se facu acum'a?

(Va urmá.)

Scantelutie.

Casatoritu a dóu'a óra. Inainte de acést'a căm cu 12 ani, d. B. . . a caletoritu la Americ'a si si-au lasatu soğı'a acasa. D.-nei B. — o frumósetia renumita — i-a fostu pré lungu tempulu si i-s'a urtu a fi singura; scrise dér' soğıului seu, cà se se re'ntórca: — „Ffi cu paciintia scump'a mea, i-i respunse elu, cà-ci eu lucrezu pentru fericirea nóstra.“ Trecura siese luni, trecu unu anu, dupa ace'a alu doilea, alu treilea, alu patrutea, pana candu in fine trecu alu doispredecelea. — In o séra frumósa, bate d. B. la pórt'a casei s'ale.

— Eu sum, angerulu meu!

— Cine?

— Barbatulu teu.

— Eu n'am barbatu.
— Cum asia?
— Vediendu cà nu mai vii, am cerutu despartirea, pe care o-amu si primitu-o.

— Inse...

— Departéza-te domnulu mjeu, — cà-ci nu e cuuviintia, cà se se afe pe tempulu acést'a unu strainu la o femeia onesta.

— Infidela!

— Nu face recriminatiuni!

— Eu, care viu se-ti punu la petióre o avutie nemarginita...

— Departéza-te, cà-ci eu nu voiescu se me compromitu.

D.-lu B. cu anim'a plina de furie, se re'ntórse la F. unde se afláu posesiunile s'ale. De atunci éra trecura vre-o doi ani. — Nu demultu se aflá si densulu la serat'a generalului N. si pasi in salonu la brağıu cu o dama frumósa. — I-ti gratulezu iubite B., cà te-ai decisu odata a te insurá, i-i dise generalulu.

— Pardonu, a me re'nsurá.

— Ai fostu déra veduvu?

— Ba!

— Atunci nu te pricepu...

M'am insuratu a dóu'a óra cu femeia mea, care — pe candu petreceamu in Americ'a — a midilocitu despartirea de catra mine si carei'a am fostu constrinsu se-i facu inca odata curte, cà si candu nu ne-am fi cunoscutu nici o data.

— A luá de dóue ori un'a si ace'a-si femeia, iubite B. — esclamá generalulu, — d.-t'a esci incoregibilu.

* * *

Sórele apunetoriu. — Numesce-me sórele teu copilitia, dicea unu betranu amórezatu catra mandr'a-s'a, tenera numai de vre-o 18 ani.

— Da! Inse déca vrei se-ti dicu sóre, respunse ea; nu potu se te numescu decátu „sórele meu apunetoriu.“

* * *

Ajutoriuu grabnicu. Domnule doctoru! Ajutoriu! Copilulu meu a inghititu o banca de 1 florenu.

— Daca-i numai atât'a duceti-ve la perceptoratu cà i-i scotu acolo si celu de pe urma cruceriu.

* * *

Mente de Abdera. — Candu audu pe câte unu cavalieru elegantu vorbindu de locurile straine din cari si-a procuratu costumulu, — candu dice de exemplu:

— „Acestu paltonu e din Vien'a, camesile acestea suntu din Lyon; — manusiale le-amu procuratu din Grenoble; ghetetele suntu de piele de Brasil'a“ etc. etc.

Sciu numai decátu — fara se-lu mai intrebú — cà mentea si-a procuratu-o din.... Abdera.

* * *

Nu-i vegetariana. La o petrecere de teneri, unu studinte intrebá pre dansatóri'a s'a de: „e vegetariana?“ — „Ba nu, domnulu meu“ — fú respunsulu naivei dansatóre „eu sum fágărăsiana!“

* * *

Viéti'a unei femei — dice unu observatoru — este dela 18 pana la 25 ani resbelulu de siepte ani intre anima si minte; — de la 25 pana la 55 ani, resbelulu de 30 ani intre artele toaletei, si de-aci inainte, apararea incapatinata a unei fortaretie contr'a vijeliosului si derafanatoriului tempu.

Din viéti'a sociale dela Bradu.

Ce e mai placutu unei anime june, decâtu a-si revocá in memoria, suvenirile trecute, ce l'au încântatu. „O, de se-aru mai repeti acésta séra!“ 'si dice jun'a, ce prim'a-data a fostu la balu. — „Nu voiú uitá ace'a séra, cându pentru prim'a-data me-au farmecatu ochii ei azurii, cá seninulu ceriului!“ — i repete unu june! „De-asíu mai fi odata june!“ murmura betranulu, cându vede pre cei teneri saltându, si ori-cine póte se-lu pricepa, cá vré-un'a petrecere placuta a lasatu cev'a nestersu in anim'a lui.

O séra placuta fú cea de 19/31 octomvre a. c. pentru publiculu romanu din Bradu si giuru. — Primisemi o invitatiune la unu balu arangiatu in sal'a gimnasiului din Bradu in favorulu bibliotecii aceluasiu gimnasiu. In ace'a se anunçiá cá la mediulu noptiei se va jocá: „Calusieriulu“ si „Batut'a“ in costumu nationalu. — Numai eu se nu me ducu — 'mi díceam — cá se vedu joculu istoricu, care reinviându astadi se jóca prin balurile romane din Vien'a, Budapest'a, Clusiu etc. Dar' apoi si scopulu balului e santu. Me-am dusu cu betranetiele in spate — si me-am intorsu demanéti'a intineritu de cele ce vediusemi la balu.

Trecurá 8 óre sér'a. Music'a suná, publiculu alesu incepe a se aduná. A inceputu farmecatoriulu „Valsu“ si cu elu incepe veselí'a. Órele se pefuga. Pausesele intre jocuri nu duróza multe minute, cáci societatea este animata. Junele si junii, mai bucurosu saltéza decâtu se comotiseze pre foteluri. A conversá in jocu este mai mare arta, si este si mai placutu. — Óra a 12-a se apropiá si o parte din teneri disparurá. Tocmai se jocá uniculu „Csárdás“ — dar' uu tienú multu si audirámu: Marsiulu lui Mihaiu! — Ce-o se fia, ce contrastu?! Dar' éta publiculu aplauda! Optu juni, in costumu nationalu, cu caciule de curcani, intra in sala. Tienut'a loru cavalerésca si vestmintele loru cusute cu multa arta si deosebitu gustu ne entusiasmará. — „O câtu de frumosu e portulu romanescu!“ — 'mi díse unu magiaru amicu. — Music'a cântá „Batut'a“ si-apoi „Calusieriulu“ — cari furá jucate cu deosebita precissiune si tactu, intre cele mai frenetice aplause... In durat'a pausei, music'a intoná mai multe piese romane. Urmará apoi jocurile, ce tienurá pâna in diorii dílei, ce sosirá prea curéndu spre a ne alungá nóptea placuta, si a ne conduce pre la caminurile nóstre. — Roman'a inca s'a jucatu cu multu farmecu. — Nu voiú uitá a amentí, cá damele au fostu in genere in toalete simple, dar' gustuosu arangiate. Se pare cá dómnele romane, au inceputu a pricepe cá lucsulú ruina unu poporu ce este in renascere. . . . Publiculu a fostu numerosu si alesu, aprópe numai romanescu, — urma-rea fú cá petrecerea a fostu fórté cordiale. Limb'a de conversatiune a fostu eschisivu cea romanésca. Audiéndu-c 'ti veniá a repetá cuvintele lui Sionu: „Multu e dulcé si frumósá limb'a ce vorbinu!“

Intre familiile ce participará voiú amentí pre Direct. gimnas. Nic. J. Miheltianu cu afabil'a-i soçia Zoe, — Prof. Costinu, Albu, Rimbasiu, — parochii Bacilla, Jurc'a, Perianu, cu stimabilele soçii s. a., dir Abrudu D.-n'a Balta cu gentil'a-i fiica: Maria, — pre lângá care mai lasará inca suveniru placute damicelele Bacilla, Jurc'a, Feeru, Joldea, Comsia s. a. — In sér'a de balu au incursu cu totulu 90 fl. v. a. din cari 45 fl suntu venitú nettu. In fine voiú se amentescu, cá vest' mentele calusieresci au fostu a braviloru Huniadoren dintre cari cincí insi — sub vatavalu Mihailu Rimbasiu,

luará parte la balu, contribuindu ast'felu in unu modu insemnatu la splendid'a reusita a balului. Dee ceriulu cá se potemu gustá si alta data o atare séra placuta.

Preotulu.

— In 30 si 31 oct. inspectorulu district. de scóle Nic. J. Miheltianu, convocá invetiatorii rom. din tractulu protopopescu alu Zarandului aici in Bradu, la conferintia. Se presentará 20 insi, din 35 insi, desí tempulu a fostu preste mesura nefavorabilu. — Invetiatoriulu Joanu Germanu dela scólele normale din locu tienú cu pruncii clas. IV si III o prelegere practica din istori'a biblica asupr'a temei „Isusu cá pruncu de 12 ani“ — si tractá dupa cartea de lectura de J. Popescu, pies'a „Copilulu, Vac'a si Gradín'a“ din punctu de vedere logicu, stilisticu si gramaticalu. Invet. Petru Rimbasiu vorbi despre mesurile metrice, si aretá practice cum se incepemu cetirea cu pruncii in limb'a magiara. Eu credu cá astfelu de prelegeri practice ajuta mai multu decâtu dieci de disertatiuni. Prelegerile practice reusira fórté bine.

In 31 oct. invetiatorii se constituira in o sub-reuniune invetiatorésca alegându de presiedinte pre D. Nic. J. Miheltianu, vicepresiedinte: Joanu Germanu invet. cl. IV. normale, secretari: Petru Rimbasiu si Joanu Angelu, cassariu: Longinu Poenariu, bibliotecariu: Georgiu Ignatonu, — membrii comitetului: Joanu Jurc'a, parochu, Amosu Nic. Tulea si Moise Fauru. Reuniunea numera 37 membrii, invetiatori in acestu tractu. Membrii ajutatori se fecera profesorii: Const. Costinu, G. Paréu, Nicolau Margineanu si Stefanu Albu.

Calea, pre carea a apucatu reuniunea, punéndu-se pre terenulu practiculu alu invetiamentului, credu cá vá aduce rezultate satisfacatórie! O a dóu'a conferintia se va intruní, dupa Pasci, totu aici in Bradu; éra preste véra 'si va tiené siedinti'a aici, reuniunea generale a invetiatoriloru romani din comitatulu Huniadorei.

Acel'asiu.

REVISTA.

O scôla romana de tiesutu. Adunarea generale a Desp. I. alu Asociatiunei transilvane p. lit. si cult. pop. rom. tienuta in Cernatulu Saceleloru, in urm'a propunerii zelosului romanu D. Diamandi J. Manole a hotaritu infientiarea unei scôle rom. de tiesutu in Sacele si spre acestu scopu a si inceputu o collecta de contribuii nationali benevole, — collectându cu acêsta ocaziune 873 fl. v. a. dela urmatorii DD. Diamandi Manole 200 fl.; Josifu Baracu, protop. 100 fl.; Josifu Puscaru, adv. 100 fl.; Joanu Petricu, protop. 50 fl., Joanu Lengeru, adv. 50 fl.; Constantinu Nicolau, com. 50 fl.; Joanu Dorc'a, directoru 60 fl.; Radu Pope'a, parochu, 40 fl.; Eremi'a Verzea, par. 40 fl.; Alessiu Verzea, par. 30 fl.; Victoru Pope'a, par. 20 fl.; Demetriu Coltofeanu, par. 10 fl.; Stefanu Manole, capel. 10 fl.; George Urdea, par. 10 fl.; Joanu Bozoceanu, prof. 10 fl.; Demetriu D. Iarc'a 25 fl.; Anastasie Barsanu invet. 5 fl.; Joane Odoru, par 10 fl.; Joane Pope'a, prof. 10 fl.; Stefanu Iosifu, direct, 5 fl.; Dr. Aurel Muresianu 25 fl.; Joanu Petricu, dir. 5 fl.; Joanu Gavrusi, inv. 5 fl.; Joanu Aronu, inv. 3 fl. v. a.

Comisiunea adm. a com. Solnocu-Doboc'a a hotaritu a tiené in evidentiã salariale docentiloru dela scôlele pop. confesiunali si a preveni ori-ce incercari de reducere a acelor'a.

Espositiune nationale a arangiatu in Bucuresci societatea „Concordi'a Romana.“ Solemnitatea deschiderii acestei espositiuni, intemplantu in 1/13 nov. a. c. a fostu pe câtu de impunatória, pe atâtu de misicatória pentru fia-care Romanu cu sêmtieminte romanesci. La 11 ôre M. S. Regala insoçitu de d. ministru alu lucrariloru publice, de catra comisiunea espositiunii, in fruntea carei'a erã d. C. Porumbaru, zelosulu presiedinte alu „Concordiei Romane“, care intempinã pe M. S. cu o alocutiune bine-sêmtita. Respunsulu M. S. R. Domnitoriului fã primitu de asistenti cu aclamatiuni entusiaste. Dupa ace'a d. Porumbaru presintã M. S.

sabii bene-ascutite prin oficerii Rústow si Dienstl la 1/13 nov. diu'a intr'amédiadi in localitatile redactionali. Ansa la acestu masacru a datu ca N. Bartha a persiflatu uritu — prin diuariulu seu — pre Rústow pentru-cã acest'a mai acum'a-i anulu se-ar' fi espectoratu contr'a aloru doi ostasi voluntari si li-ar' fi dîsu „cani de ungu.“ Redactorulu a capetatu 22 rane, dintre cari mare parte nu se voru poté cicatrísã nici-cându, — e probabilu ca 'si va pierde 2-3 degete, si manile inca anevoia si le va mai poté folosi cânduv'a. Acestu casu a facutu mare svonu in diuaristic'a magiara si a iritatu spiritele multor'a. . . .

Cutremurul de pamentu — de care facuserãmu mentiune si in numerulu precedente — se repeti mai adese-ori; — mai cumplitu a sguduitu giurulu cetatiei Agram (Croatia), ér' cetatea ins'a-si in mare parte o-a pefacutu in ruine.

Teatru francesu in Budapest'a. In localitatile teatrului germanu din Budapest'a va dá presté érna representatiuni francesu trup'a teatrale din Francia de sub diriginti'a lui Jules Deschamps.

Unu fiu de príncipe — capitanu de ulani. — Dom Miguel — fiulu principelui de Braganza, care in 1834 abdisé de tronulu Portugaliei — care servesce in armat'a austro ungara in dílele trecute fã numitu capitanu la ulani si transferatu la Sioproniu.

Contra betiei va se aduca Guvernulu Prusiei o lege anume si se iee dispositiunile cele mai riguróse.

Virtus romana rediviva societatea de lectura a junimeii studióse dela gimnasiulu gr. c. din Naseudu, incepându-si activitatea pre anulu scolasticu 1880/81, s'a reconstituitu in 29 Septemvre sub conducerea Dlui profesorului Gregoriu Pletosu in modulu urmatoria: Presiedinte: Josifu Catulu stud. VIII cl. gimn., vice-presiedinte: Nicolau Popu stud. VII cl. g., notariu alu siedintieloru si corespondintieloru: Alesandru Halitia stud. VII cl. g., bibliotecariu: Alesandru Buteanu stud. VII cl. g. si controlorulu: Vladimiru Hacmanu stud. VIII cl. g.

Deslegarea Logogrifului din nrulu 34.

Cele 19 cuvinte formate din silabele notate suntu:

1. Artemisia
2. Labyrinth
3. Trieste
4. Euripide
5. Tarnow
6. Istria
7. Erinny
8. Lambruschini
9. Eol
10. Shakespeare
11. Uri
12. Abdul-Azis
13. Lepidu
14. Erkel
15. Rovigo
16. Eger
17. Golgotha
18. Arrac
19. Laroche.

Din literile initiali a acestoru cuvinte cetite de susu in josu si cele finali cetite de josu in susu resulta: **Altetiile Suale Regale Carolu si Elisawetha.**

Deslegare buna primirãmu singuru dela domnisiór'a Elisawetha Popescu — carei'a i-i si tramiserãmu cá premiu „Resbelulu orientalu illustratu“ in legatura de lucsu.

Post'a Redactiunei.

Correspondenti'a datata de lunga Tasnadu in 8 nov. 1880 nu s'a potutu publicã ne fiendu insemnatu numele tramitietoriului ei, care pentru Redactiune trebe a se insemnã totdeauna — fie securi Correspondentii ca Redactiunea 'si scie oblegamentulu de-a pastrã secretulu celu mai riguros.

G. C. in **Cl.** Amu primitu cele tramise si ni-omu bucurã de cele promise.

J. M. in **B.** Voru urmã in unu numeru mai de-aprópe. Multiamita.

M. J. N. in **Gh.** si **C. B.** in **V.** Voru urmã pre rëndu. **Colinde** primimu cu cea mai mare multiamita dela toti cetitorii nostri — voiëndu a arangea si a edã o **Collectiune de colinde.**

dietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

ogiu-Lazaru, 1880.